

Muolaa –juhlat
Kunnanjohtaja Hannu Rämö

Humppila 27.7.2014

Hyvät muolaalaiset, muolaalaisten jälkeläiset, hyvät kuulijat!

Opiskeluaikana, 1960 luvun puolivälissä, istuin junassa matkalla Humppilasta Tampereelle. Urjalasta nousi junaan silloin vanhahkoksi katsomani n. 70 vuotias pienikokoinen mies ja istuutui minua vastapäätä. Hetken tarkkailtuaan hän kysyi: ”Oot sie Mikkelläis poikii”? Hämälläni totesin olevani. Tämä matkamies ei jatkanut juttua ja hänen junamatkansakin päättyi Toijalaan, totesi vain olevansa entisiä naapureita.

Seuraavassa viikonvaihteessa kotona käydessäni kerroin matkaajasta isälleni, Mikael Rämölle. Isä totesi ykskantaan: ”Sehä ol Vilppiläis Joel Moiniemest.”, eli Joel Rämö Urjalasta.

Tässä tuli samalla suoritettua esittäytyminen ja kerrottua esimerkki sukukuntaan viittaavan patronyymin käytöstä.

Niin myös sananlaskun toteen käymisestä: ”Sukuunsa suopetäjä.”

Myös äitini, Vieno Maitela, oli Muolaasta, Himalan kylästä.

Itse olen syntynyt Kylmäkoskella, tuossa Pirkanmaan puolella, pappilan väentuvan evakkoperheeseen vuonna 1945.

Isovanhempien ja vanhempien pika-asutuspaikka tuli Forssan Peräjoelle, mistä taival jatkui perheeni osalta vielä vuona 1949 Jokioisiin.

Tampereen Yliopiston kunnallistutkiminnon suorittuani työelämä on vienyt Tyrvään ja Kaustisen kautta Nousiaisiiin, joissa kunnissa ehdin palvella lähes 40 vuotta, joista viimeiset 36 vuotta kunnanjohtajana.

Päätymisen Nousiaisiiin, Varsinais-Suomeen, oli sikäli mielenkiintoinen yhteensattuma, että vanhempani yhdessä isovanhempien kanssa olivat pitäjässä talvisodan evakkona täydennyssiirtojen jälkeen huhtikuusta 1940 vuoden loppuun. Muolaalaiset muodostivat Nousiaisissa talvisodan evakkojen suurimman ryhmän 338 henkeä, eli $\frac{3}{4}$ kaikista Nousiaisiiin sijoittuneista talvisodan evakoista..

Kun Muolaalaisten seuran Jorma Rämö talvella pyysi minua juhlapuhujaksi ajattelin toteuttaa vanhaa sananpartta: ”Joka härjillä kyntää se härjistä haastaa”! Siis sukututkimusta ja kuntarakennetta.

Sukututkimus on juuriaan etsivälle kiinnostava aihe. Sukututkimusta voidaan tehdä joko sukupolvissa taakse päin edeten (esipolvitutkimuksena) tai sukupuu –periaatteella lähtien selvitetystä kantaisästä (jälkipolvitutkimuksena). Vain mielikuvitus asettaa rajat tutkimuksen ulottuvuuksille.

Kerättävien tietojen ja sisällön määrittelyä helpottivat Sukututkimustoimialan käytännesäännöt. Säännöissä määriteltiin henkilötietolain pohjalta mm. mitä tietoja sukututkimusrekisteriin saa tallentaa samoin kuin mitä ei saa tallentaa.

EU:ssa on parhaillaan valmisteltavana direktiivi, millä tulee olemaan vaikutus kansalliseen lainsäädäntöön henkilötietojen kokoamisesta samoin kuin julkaisemiseen tarvittavista luvista.

Sukututkijan tärkeimmän lähdekokonaisuuden muodostavat kirkon arkistolähteet. Esimerkiksi Muolaan seurakunnan kirkonkirjat ovat nyt nähtävänä internetissä Kansallisarkiston digitaaliarkistossa kotitietokoneella, rippikirjat vuoteen 1909 saakka. 100 vuotta uudemman aineiston käyttöön on haettava Mikkelin maakunta-arkiston lupa.

Ikävän sivumaun kirkonkirjojen julkisuuteen tuo, että eräät seurakunnat ovat yhteen KHO:n päätökseen vedoten poistaneet kirkonkirjojensa 100 vuotta vanhemman aineiston maakunta-arkistoista. Samanaikaisesti virastojen kapasiteetti ei kaikkialla riitä sukuselvitysten toimittamiseen virkatyönä kohuullisessa ajassa. Asiantilan korjaamiseen odotetaan ratkaisuja.

Sukututkimustietojen tallentajia ja sukututkijaa helpottavia hakemistoja ovat laatineet Suomen Sukuhistoriallinen yhdistys, Suomen Sukututkimusseura ja sekä Karjalan tietokantasäätiö. Nämä tiedostot ovat pääasiallisesti niin ikään kotitietokoneella saavutettavissa.

Julkisia arkistotietoja uudemman ajan tiedot, eli käytännössä 1900-luvusta alkaen on koottava henkilökohtaisilla kyselylomakkeilla ja samalla hankittava julkaisulupa sukujulkaisuun.

Varsinainen sukuselvitystyö käynnistyi vuonna 2009 jäätyäni eläkkeelle. Joulukuussa 2013 julkaistuun kirjaan ”Muolaan Rämöjen sukuselvitystä 1600-luvulta alkaen” on kirjattu 5 671 henkilön tiedot, 1 516 eri sukutauluun. Selvitys sisältää 16 eri sukupolven tietoja. Naispuolisten suvun jäsenten osalta on kirjattu avioitumisen tiedot ja 1900-luvulta alkaen myös heidän lastensa ja lastenlastensa vastaavat tiedot, tavoitteena aikaansaada pikkuserkkuluettelo.

Muolaan 1700-luvun kirkonkirjat ovat vaikeaselkoiset ja tiedot puuttuvat pikkuvihan jälkeisiltä eräiltä aikajaksoilta kokonaan. Asiaa paikkaa jossain määrin verotusta varten laadittu vuoden 1723 väestöluettelo.

Sukututkimus vaikeutuu edelleen 1600-luvulle ja taakse päin pyrittäessä, eli siirryttäessä lähdeaineistona kirkonkirjoista henki- ja maakirjoihin. Tässä taitekohdassa käännyin Karjalan liiton sukututkija Jens Nilssonin puoleen. Hänellä oli ennestään tuntumaa Muolaan Kuusaan kylään. Myöhemmin ilmeni lisäksi, että hänenkin eräs isoäitinsä oli Pölläkkälän Rämöjä. Jens Nilsson laati selvityksen ”Rämöt Kuusaan henkikirjoissa 1635 – 1708” ja auttoi selvittämään kytkentöjä kirkonkirjojen aineistoon.

Muolaan vanhimmat rippikirjat sisältävät tiedot myös Valkjärven, Heinjoen ja Äyräpään asukkaista. Tutkimus laajeni työn kestäessä myös Kivennavalle.

Kirkonkirjojen kieli on vanhaa ruotsia, minkä lyhenteistä mm. Suomen Sukututkimusseura on laatinut hyvät apuhakemistot. Kieli vaihtuu Suomen kieleksi n. 1870 tienoolla.

Rämöjä oli Muolaan ensimmäisessä rippikirjassa Moiniemessä 1736 kolme perhekuntaa yhteensä 12 henkeä. Seuraavaan rippikirjaan sisältyy vuodelle 1760 yhden perhekunnan, eli kolme sukupolvea yhteensä 14 henkeä, muutto Moiniemestä Mälkölään, Äyräpäänjärven pohjoisrannalle myöhemmän Äyräpään kunnan alueelle. Tästä sukukunnasta palasi 1890 vuoden tienoilla takaisin Moiniemeen alussa mainitsemani ”Vilppiläis Joelin” isä perheineen, kun Moiniemessä oli Vuoksen laskun seurauksena uutta lietettä vapautunut viljelykseen. Tämän sukuhaaran osaltaan evakkomatka Mälkölässä kesti siten 130 vuotta.

Runsaan kymmenen vuotta myöhemmin 1700 luvun lopulla muutti edellä mainitun suurperheen poika vaimonsa ja 6 lapsensa kanssa Kuusaasta Kivennavan Ahjärvelle, josta matka on erään sukuhaaran osalta jatkunut edelleen saman pitäjän Ikolan kylään.

Kaikki inhimillinen on vajavaista, niin viranomaisdokumentointi kuin sukututkimuskin. Virheitä tulee niin alkuperäistietojen tulkinnassa kuin hakemistoistakin. Esimerkki eräästä 1700 tienoilla syntyneestä kantaisästani: Hänet mainitaan 1755 – 1765 vuoden rippikirjassa 70 vuotiaana. Kuolleiden kirjassa hänen iäkseen vuonna 1781 mainitaan edelleen 70 vuotta. Luotettavin tieto lie nee Vuoden 1723 väestöluettelossa mainittu 30 vuoden ikä, mitä tukevat ensimmäinen rippikirjatieto sekä lisäksi maakirjan tieto iästä!

Rämön sukunimen etymologiaa en ole enempää selvittänyt. Uskon sen liittyvän sekä Äyräpäänjärven ympäristön asuinsijoihin että Äyrämöis –sukuiseen lähtöisyyteen.

Sukututkimuksessa on erilaisia nimen esittämisen käytäntöjä. Olen ottanut lähtökohdaksi käyttää kastekirjaan kirjattua nimeä, vaikka myöhemmin henkilöistä ilmeni käytetyn muitakin muotoja. Esimerkkinä Juhanaksi kastettu on kaksi vuotta myöhemmin merkitty lastenkirjassa Johannekseksi ja hänet on Juhona vihitty sekä aikanaan haudattu.

Vanhemman etunimeen liittyvän patronyymin käytön lopetin sukuselvityksessä 1900-luvun vaihteeseen.

Sukukuntaan viittaava patronyyymi oli edellä Vippiläs Joel. Moiniemessä näitä sukukuntaan viittaavia patronyymejä tarvittiin ja niitä oli: Juhanlaisia, Aapramlaisia, Salmelaisia jne. Nyt nämä patronyymit uhkaavat vaipua unhon yöhön! Nuorempi polvi ei tunne niitä, eikä tiedä ketä ne tarkoittavat. Tässä olisi perinteen tallentamisen paikka ja pikaisesti!

Ville Zilliacus kirjoittaa kirjassaan ”Muolaan muotokuva”, että yleisin sukunimi Muolaassa v. 1939 oli Rämö yli 230 nimellä, seuraavana Seppäset.

Vuoden 1939 tilanteessa laadittujen kyläkarttojen ja niiden asukasluettejen mukaan Kuusaassa asui 41 perhekuntaa, sanoisin suurperhettä, Rämöjä, joista Moiniemessä 21 perhekuntaa. Moiniemen osalta se tarkoitti, kun otetaan

huomioon kotivävyt, että kylän 33:sta talosta 25 talossa, eli 3 :ssa 4:stä oltiin Rämöjä.

Sukuselvitykseen avioliiton kautta tulleista nimistä yleisin oli Mero 98 nimellä seuraavana Hyytiäiset ja Hätöset, kummatkin 62 nimellä. Eli puoliso haettiin hevos- ja patikkakaudella Kuusaasta ja lähikylistä.

Väestörekisterikeskuksen tieto kertoo Rämön sukunimeä kantavia nyt olevan elossa 1 473, minkä lisäksi entisen sukunimen omaavia on 567. Ulkomailla asuu väestörekisteriin kirjattuja 103.

Ulkomaille suuntautunut muutto on kohdistunut monipuolisesti lähes kaikille mantereille. Ennakkokäsitys antoi odottaa Muolaasta runsaampaa muuttoliikettä Pietariin, kuin mitä ilmeni. Kivennavalta sen sijaan löytyi enemmän meno- ja paluuliikennettä kuvaavia merkintöjä samoin kuin venäläisperäistä tilan omistusta. Seka-avioliittoja luterilaisten ja ortodoksien kesken solmittiin erityisesti Kivennavalla ja Muolaassa . Inkerinmaan luterilaisiin seurakuntiin samoin kuin Pietarin Pyhän Marian seurakuntaan viittaavia merkintöjä oli joitain.

Muolaassa (ml. Valkjärvi) oli 1723 väestöluettelon mukaan Uudenkaupungin rauhaa edeltävien levottomien aikojen jäljiltä 1691 asukasta.

Muolaan asukasluku 1939 oli 11 165 ja Äyräpään 5 981, eli yhteensä 17 046

Muolaan alueella tapahtuneen väestökasvun mahdollistavina tekijöinä nousee esiin kolme tekijää ylitse muiden: Vuoksen lasku, Pietari – Viipuri rautatien rakentaminen ja Pölläkkälän puunjalostusteollisuuden synty.

Vuoksen lasku tapahtui kahdessa vaiheessa. Ensin vuonna 1818 Metsäpirtissä Taipaleenjoen puhkaisu Suvantojärvestä Laatokkaan. Sitäkin merkittävämpi oli 1857 tapahtunut Sakkolan Kiviniemen kosken perkaus ja virtaussuunnan kääntäminen Vuoksesta Suvantojärveen, kun vesi oli aikaisemmin virrannut päinvastaiseen suuntaan. Vuoksen pinta aleni Kiviniemen yläpuolella noin 4,5 metriä. Äyräpäänjärven ja Vuoksen välillä oli Puratsimensalmi, jonka pituus oli n. 10 kilometriä ja leveys noin kilometrin. Laskun seurauksena paljastuivat Moiniemen, Mälkölän ja Punnuksen jokisuun laajat Salmenkaidan peltoalueet.

Vesistöjärjestelyjen avulla kuivattiin Muolaassa uutta viljelykseen soveltuvaa peltoa 3.477 hehtaaria pitäjän kokonaispeltoalan ollessa 11.100 hehtaaria. Kuivatuksen vaikutukset Muolaassa ulottuivat Punnusjärven, Kirkkojärven, Vuotjärven, Yskjärven ja Äyräpäänjärven ranta- ja valuma-alueille. Vertailuna näihin pinta-aloihin voidaan mainita Humppilan peltoala 5 939 hehtaaria.

Pitäjän halki rakennettiin 1870 valmistunut Pietari – Viipuri rautatie. Ratajaksen Muolaan rautatieasemat olivat Leipäsuo ja Perkjärvi. Rautatien rakentamisen vaikutus asutuksen muodostumiseen näkyy erityisen selvästi Perkjärvellä. Rautatieläiset tulivat uutena ammattikuntana tuoden mukanaan paljon muitakin uusia työmahdollisuuksia. Myöskään tykistöleirin perustamista ja liikenneyhteyksien paranemista ei voi sivuuttaa.

Keski Kannaksen merkittävin puunjalostusteollisuus jäi Äyräpään kunnan vuonna 1926 itsenäistyessä uuden kunnan alueelle. Suursaaren sahan henkilökuntavahvuus oli keskimäärin 670 henkeä. Pölläkkälän sahateollisuuden nousun taloudelliset vaikutukset ulottuivat laajalti ympäristöön, myös Muolaaseen.

Nämä kolme tekijää, Vuoksen lasku, rautatien rakentaminen ja Perkjärven aseman seudun kehittyminen sekä Pölläkkälän puunjalostusteollisuuden syntyminen yhdessä ovat keskeisellä tavalla myötävaikuttaneet siihen, että Muolaan väestökehitys on voinut jatkaa suotuisana ja pitäjäläiset turvata toimeentulonsa kotiseudullaan.

Keskiajalla Muolaan kylistä mainitaan vain Kuusaan ja Saavolan kylät. Määttälän kylässä, mikä on kylä Kuusaan kylän sisällä, mainitaan 1500-luvun puolivälissä viisi taloa, Känkäinen, Määttänen, Kohonen, Rämö ja Leinonen. Kuusaan kylässä oli kaksi Kustaa Vaasan perintötilaa, joiden verotulot oli luovutettu Viipurin Hospitaalille. Toinen näistä Kuusaan tiloista oli vuosisadan puolivälissä Olli Rämön ja vähän myöhemmin Simo Rämön hallussa. Toisessa oli lamputina Maunu Känkäinen. Ester Kähönen mainitsee Vanha Äyräpää I kirjassa, että 1600-luvulla nämä tilat kuuluivat edelleen rälssin maihin ja muodostivat Kuusaan säterikartanon osan.

Edellä mainittujen Olli ja Simo Rämön jälkipolveen kuuluu epäilemättä Jens Nilssonin vuoden 1635 henkikirjatarkastelussa selvityksen kantaisänä mainittu Hans Rämö ja hänen kahdeksan poikaansa. Hans Rämön hallitsemalla Kuusaan tilalla on ollut myös viljelyksellistä potentiaalia. Tila mainitaan 1623 Äyräpään kihlakunnan suurimpana karjatilana yli 30 nautayksiköllä, mm. 4 hevosta, 16 lehmää.

Sukuselvitystä edeltäneeltä ajalta on edellä mainittujen maanomistusta kuvaavien tietojen lisäksi oikeuden pöytäkirjamerkintöjä Rämöistä niin hyvässä kuin pahassakin, oikeuden pöydän molemmin puolin. On tuomioita talon hallinnasta, luvattomasta hevoskaupasta, tappeluista jne ja vastaavasti toimimisesta lautamiehenä ja määräyksestä pitäjän toiseksi jahtivoudiksi.

1600-lukua edeltävään aikaan jää mielenkiintoinen selvitystyö, ken siihen ryhtyy. Lähdeaineisto vaihtuu kirkonkirjoista maakirjoihin, veroluetteloihin ja tuomiokirjoihin. Selvityksen kohde on kiintoista. Kustaa Vaasan perintötiloille eivät kantaisämme ole voineet ilmestyä tyhjältä jättämättä jälkiä menneisyydestään. Heidän taustojensa selvittämiseen olisi hyvä saada asiantuntevaa tutkijavoimaa.

Tehdyn sukuselvityksen nimeä pohtiessani päädyin muotoon ”sukuselvitystä 1600-luvulta alkaen”. Mitä enemmän selvittämättömiä sukuhaaroja on ilmaantunut, sitä perustellummaksi nimivalinta on käynyt.

Selvityksen kohteena olleen aikajakson vielä tunnistamattomien Rämöjen kytkemisen tähän samaan sukuselvitykseen oletan useimpien ajoittuvan 1700-

luvun tutkimattomiin kanta isiin ja heidän jälkeläisiinsä. Työtä vaikeuttaa kirkonkirjoissa syntymäaikojen puuttuminen tai rajoittuminen vuosilukuun tai ikään samoin kuin patronyymien vähäinen käyttö. Odotan ja toivon tälle työlle menestystä.

Kunnallishallinnon järjestäminen Suomen maaseudulla hoidettiin vuoden 1865 asetuksella kunnallishallituksesta maalla. Maalaiskuntien kunnallisasetuksen jälkeen Muolaasta erosivat itsenäisiksi kunniksi, Heinjoki, Kyyrölä ja Äyräpää.

Heinjoki itsenäistyi 1868 ja kunnallislautakunta alkoi toimia erinäisten vaiheiden jälkeen 1871.

Muolaasta erotettiin itsenäiseksi kunnaksi 1890 lähtien Kyyrölä, mikä kunta liitettiin uudelleen Muolaaseen 1.1.1934 lukien, jolloin Kyyrölän kunnan asukasluku oli n. 2000. Kyyrölä on ollut ainoa Venäjänkielinen kunta Suomessa, ja ylipäätään kunta, missä Venäjä on ollut virallisena kielenä.

Kannaksen nuorimpana kuntana Äyräpää muodostettiin vuonna 1926 Muolaan Äyräpäänjärven ja Salmenkaitajoen pohjoispuolisista kylistä sekä Vuokselan pitäjän Vuosalmen kylästä. Äyräpään kunta ehti toimia itsenäisenä kuntana vain 13 vuotta ennen talvisodan syttymistä.

Edellä kuvatusta käy ilmi miten erilaisessa kuntakehityksen ympäristössä Muolaa ja sen naapurikunnat elivät maalaiskuntien kunnallisasetuksen säätämisestä talvisodan syttymiseen vuoteen 1939 tämän päivän Suomen kuntarakennekeskusteluun verrattuna.

Kaikissa kolmessa edellä kuvaamassani kunnan eroamisessa emäkunnasta ja itsenäistymisessä omaksi kunnaksi oli kysymys paikallishallinnon ja päätösvalan tuomisesta ihmisten lähelle. Tämä on nähtävissä myöskin Kyyrölän kunnan muodostamisessa, vaikka se tapahtuikin sortokauden aikana ja venäläistämisen lähtökohdista. Liittäminen takaisin Muolaaseen tapahtui Kyyrölän kunnan omasta anomuksesta.

Kataisen ja Stubbin hallituksen kuntarakenneuudistus on aiheesta yli puolue-rajojen ulottuvan kovan arvostelun kohteena. Selvitystyön tavoite ja perustelut eivät ole olleet kansalaisten lähtökohdista katsoen vilpittömiä. Selvitystyön kätketty tavoite näyttää olevan muutaman maakuntakeskuksen vallan ja kasvun edellytysten turvaaminen. Kuntakentän kokonaisehityksen selvittäminen näyttää unohtuneen kokonaan eikä pääkaupunkiseudullakaan ole hurrattu sinne esitetyistä ratkaisuista.

Herää kysymys, mihin loppui johdonmukaisuus kuntarakenteen tavoitteissa? Ihmetystä herättää myös reikäleipäkunnista puhumisen loppuminen, kun jäljellä on enää Kauniaisten kaupunki Espoon kaupungin sisällä.

Valtiovaraministeriön asettamat selvitysmiehet heittelevät esimerkiksi Varsinais-Suomen maaseudun kuntien ratkaisuehdotuksia kuin eivät tuntisi kuntien yhteistyö- ja kuntalaisten asiointitottumuksia tai edes maantiedettä lainkaan. Esimerkkinä Kustavin ja Taivassalon kuntien suuntautuminen.

Herää kysymys, mihin on unohdettu EU jäsenratkaisun yhteydessä esillä ollut ja paljon mainostettu subsidiariteettiperiaate, eli läheisyysperiaate?

Mikä on kuntarakenneselvityksessä kuntien ja kuntalaisten kuulemisen tapa? Onko se kansanäänestys, minkä tulos on järjestetty Krimin kansanäänestyksen tavoin äänivaltasuhteet ennalta järjestelemällä, niin kuin edellinen kuntaministeri esitystään ajoi!

Olen esittänyt kriittisiä ajatuksia esillä olleista toteuttamisvaihtoehdoista. Se ei kuitenkaan tarkoita, että kun ei tehdä mitään, voidaan jatkaa entiseen tapaan. Aivan eteläisintä Suomea myöten löytyy kuntia, joissa syntyneiden ikäluokka ei riitä koulun ylläpitämiseen tai palvelujen järjestämisen väestöpohja on auttamattomasti liian pieni. Myös kuntatalous on vero- ja valtionosuuslainsäädännön kautta täysin valtiovallan ohjauksessa.

Kuntarakennekysymyksissä tulisi löytää yhteinen ratkaisu, minkä kaikki osapuolet voivat kokea omakseen, myös keskuskaupunkien ulkopuolella asuvat.

Tästä on omalla tavallaan hyvänä esimerkkinä niin Äyräpään kunnan synty kuin Kyyrölän kunnan synty ja myöhemmin uudelleen liittäminen Muolaaseen. Kyyrölän kunnan liittäminen Muolaaseen oli muuten ensimmäinen kunnan liittäminen toiseen kuntaan itsenäisessä Suomessa.

Päinvastaiseksi esimerkiksi sopii Heinjoen kunnan synty, minkä voimaantulo viivästyi osapuolten riitelyn seurauksena useita vuosia.

Hyvät kuulijat

Karjalaisista vanhemmista Pirkanmaalla syntyneenä, Lounais-Hämeessä kasvaneena ja työelämän Satakunnassa, Keski-Pohjanmaalla ja Varsinais-Suomessa tehneenä koen karjalaisuuden osaltani selvänä asiana. Mitä muuta voisin olla kuin karjalainen! Karjalaisten juurieni huoltona olen kokenut niin karjalaisuuden vaalimisen, Muolaan kotiseutumatkat kuin myöskin eläkepäivien sukututkimusharrastuksen. Koen nämä myös velvollisuudeksi menneitä sukupolvia kohtaan ja velvollisuudeksi siirtää perintö tuleville sukupolville.

Snellmannia mukaellen ”Kansalla, joka ei tunne historiaansa, ei ole tulevaisuutta.” Pitäkäämme osaltamme huoli siitä, että karjalaisuudella on tulevaisuus.